

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ вносить
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . 1 „ — „
для заграниччя 20 рублів або
40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр.
в борі газет Л. Геровица в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:

щодня крім неділі і рус-
ких свят.

Редакция і Адміністрация
„Буковини“ знаходиться в
Чернівцях (ул. Петровица
ч. 2), куда всі дописи адре-
сувати належить. — Бюро
редакції отворене щодня
від 8. рано до 8. вечером

Промова пос. д-ра Смалъ-Стоцкого

виголошена на засіданні буковинського сейму дня
7-го лютого с. р. при шкільнім справозданні.

Висока Палато! Коли я онюди при розправі над шкільним бюджетом на 1896 р. казав, що єго числа для мене німі, то я сказав правду і в тім мене не поправили ні бар. Мустаца ні тодішній справоздавець др. Зотта. Німими були тоті числа так довго, поки ми не мали можности вглянути в стан народного шкільництва на Буковині, що стало ся аж теперішнім справозданем. Що край на цілі шкільництва має 22½ кр. від кожного гульдена податку платити, значить о 6½ кр. більше як минушого року, се я так само вичитав із справозданя як і п. бар. Мустаца і др. Зотта — на стілько читати я також вмію — але у мене не є головною річю платити, я хочу і мушу знати, за що я плачу, і чи то, за що я сотки тисячів плачу, варто того гроша, і саме о стілько були числа в бюджеті шкільнім без справозданя про народне шкільництво для мене німими числами.

І то, що мені п. бар. Мустаца відповів на мою другу увагу що-до управлїння платні учителів, не було тратне. З наведеного в бюджеті числа на платні учителів можна вправді видіти, що ся рубрика піднесла ся значно; але она не тому піднесла ся, що підвищено платню учителів, але тому, що ми маємо тепер більше сил учительських і мусимо їх платити; они-ж цілком не дістають більшої платні. А тут розходить ся о управлїння і поліпшене умов біту нашого учительства; се управлїння рішено минушого року на внесенє п. бар. Мустаца; але сему рішенню не повинував ся виділ краєвий, бо по мысли виділу краєвого потреба би в такім разі 30.000 зр., котрий то тягар край після гадки п. бар. Мустаца не встані понести. Але я сим не дам ся залякати, що мені підсують, мов би я нашому бідному населеню хотів наложити ще більші тягарі, коли заступаю ся за підвищенням платні для нашого учительства. Я уважаю дбалість, подати нашому народови можність користувати ся правильною шкільною наукою, найважнішою справою краю, уважаю вложеній в освіту народну гріш найліпшим уміщенням капіталу, котрий описи принесе краєви лихварські проценти; я глибоко пересвідчений, що з розширенням народної освіти збільшиться ся податкова сила краю, піднесе ся оборонна єго сила, взагалі підійме ся культура, а се принесе краєви в будучині найліпші плоди. Щоби се досягнути, треба передовсім учителям зробити єго бит зносним, аби він міг цілком посвятити ся євому обовязкови, і я не злякаю ся піднести свою руку за підвищенням платні учительської, хоч би край хвилево сей тягар дуже тяжко відчував. Ст 30.000 зр. принесуть краєви певно більше хісна, як пр. той один мільон зр., який ми вложили в залізницю. Нехай буковинський нарід хвилево скаржить ся на тяжкі жертви, які поносить для шкільництва, я помимо того глибоко пересвідчений, що він свого часу, коли пізнасть добродійства доброї школи, благословити ме тих, котрі, хоч і против єго волі, повели єго через школи до вищої освіти. Се мє пересвідченє, котрого боронити не налякаю ся навіть в такім разі,

коли-б мене хотіли задля більшого податку на шкільництво каменувати, як се мені предсказували. Длятого я і тепер горячо попираю резолюцію комісії адміністраційної, котрою виває ся Виділ краєвий, аби остаточно розглянув справу управлїння платні учителів і предложив зовсім конкретні внесенє.

Предложено високому сеймови справозданє Ради шкільної краєвої показує, що видаваний на школи гріш не був просто викинений. Бачимо, що народне шкільництво на Буковині значно піднесло ся. Число шкіл і клас збільшило ся невичайно від 1873 р., тисячі дітей нашої вітчизни виває рік-річно школа із пуг темноти, хоч не можна знов заперечити, що треба ще багато зробити, аби завести у нас на Буковині в тім агляді європейські відносини. Однак я глибоко пересвідчений, що наші теперішній шкільній власти, єї свідомому цілі і енергічному проводови у шкільних справах удасть ся вже в недалекий будучині освіту має значно піднести, а оснах і тупих, без власної волі має зробити добрих обивателів нашої держави. Не хочу висловлювати гимнів похвали, але мушу сконстатувати, що наше народне шкільництво за послїдних два роки виказує величезний поступ завдяки мужам, в котрих руси вказала судьба нашу школу і котрі для школи і народної освіти мають горяче серце.

Коли-ж я помимо того тепер хочу вказати на деякі недоматки в нашім шкільництві, то роблю се лише длятого, бо хотів би я тим чином звернути на них увагу шкільної власти, в пересвідченню, що тота власть, так дуже шкільництву прихильна, осудить прихильно єї мої замїтки і зробить, що треба, аби усунути недоматки. До замїток спонукують мене деякі дані в справозданню краєвої ради шкільної і адміністраційної комісії.

В річнім справозданню краєвої ради шкільної нахожджу твердження, що науку релїгій удїлав ся дітям без виїмки в їх рідній мові. Я вже минушого року висказав про се твердження, іменно що-до руских дітей, мої сумніви і тепер також думаю, що се написано лиш в добрій вірі, що так оно ніби має бути. Бо по перше є сила таких шкіл, як в Люді Горєчи, Дорна-Ватрі, Острі, Скеї, Іцканах, Радівцях, Новім Солоньцї, С. Ілїє, Сучаві, Каранчеві над Серетом, Коровї, Волоскїм Банилові — не згадуючи вже таких шкіл, як в Лєгученах, Кїмпольонї, Чирєші, Новоселиці, Боянах, Петрівцях коло Сучави і Новій Гутї — де рускі діти ні на показ не побачать ніколи ні одної рускої букви. Як же они мають читати руский катехизм? Чи може в тих школах не уживають до науки релїгій жадної книжки?

Може бути, що учителя релїгій обходять ся добре й без книжки, але мені знані такі випадки, що учителя релїгій силуують руских дітей говорити Отче наш по волоскї, що учителя релїгій уживають призначеної для науки релїгій години на те, щоби руских дітей учити правильно волоскої мови, як се пр. діє ся в Манастерисках. Я би таки дуже просив єю справу прецінь вже раз управлїнити.

Що-до науки релїгій нахожджу в головнім річнім справозданню ще одну замїтку, котра мені, правду сказавши, дуже не подобає ся. „Після справоздань повітових інспекторів удїлав ся науку релїгій в більшій частини

шкіл досить правильно“ — каже ся там. Кому багато залежить на релїгійно-моральнім вихованню нашої молодїжи, сего мусить, отверто кажучи, сей замаскований докір прикро вразити. Не можна би щось тут зробити, аби наша молодїж одержувала релїгійно-моральне вихованє правильно і у всіх школах?

А тепер щось иншого. В переглядній таблиці головного річного справозданя подано число шкіл з південною наукою 189, а з почасті ціло- а почасті південною наукою 40. Однак порівняймо поодинокі повіті від сїм вглядом, то побачимо, що в північній рускій частині краю найбільша часть шкіл має південну науку. І так є в кїцманьскім повіті лише 3 школи з цілоденною наукою, наколи там є 43 з південною і 6 з почасті цілоденною а почасті південною наукою. Більше або менше подібні відносини панують також в серетскім повіті (5 : 20 : 1) і в сторожинецкім повіті (10 : 25 : 3). Натомість в кїмпольонскім і радовецкім повіті цілком инакше. В кїмпольонскім повіті є 18 шкіл з цілоденною наукою, а лише 17 з південною і 4 почасті ціло- а почасті південною наукою. Так само і в радовецкім повіті шкіл з цілоденною наукою є 18, а південною лиш 7 і в почасті ціло- а почасті південною наукою 4.

Се доказує наглядно, що про школу не дбав ся у нас рівномірно і що власне руску часть занедбує ся; а се дає мені багато до думаня.

Також иньша дуже інтереєна рубрика доказує те саме. Коли пр. в кїмпольонскім повіті є 1 трикласова і 5 чотирокласових, в радовецкім повіті 3 трикласові і 4 чотирокласові школи, то в кїцманьскім повіті маємо лише 1 трикласову і 2 чотирокласові школи. Се занедбанє спеціально кїцманьского повіту видно також в рубриці що-до повторительної науки. В кїмпольонскім повіті заведена повторительна наука в 13 школах з 16 курсами, в кїцманьскім в 14 школах з 26 курсами. Учеників було в кїмпольонскім повіті з початку 638 а в кїцманьскім 706, а те з кінцем науки в кїмпольонскім 585 а в кїцманьскім вже лиш 508 — отже вже менше. Скінчили-ж науку з добрим успіхом в кїмпольонскім повіті 368 учеників, а в кїцманьскім лише 164! Коли до того додано замїтку, що причина, чому успіх повторительної науки в поодиноких повітах завів надїї, пояснює ся тим, що багато фреквентантів повторительних курсів дуже слабо підготовлєних, то се головно відноситься ся очевидно до кїцманьского повіту і заразом доказує, як занедбана там була євого часу школа. Я сим не хочу докоряти теперішнім шкільним функціонерам, бо се прецінь плоди попередної господарки. Однак шкільна власть мусить головно на ті повіті звернути свою увагу, щоби як найскорше направити попередні школи.

Також що-до учащаня до школи бачимо між поодинокими повітами великі ріжницї. Бо коли до школи ходить в Сучаві 83 проц. дітей обовязаних до школи, в кїмпольонскім повіті 80 пр., їде відтак Кїцмань з 75 пр., Радівці з 69 пр., Гурагумора з 65 пр., Серет з 62 пр., Вижиця з 58 пр., Сторожини з 47 пр. і черновецький сїльський повіт з 45 процентами. Іменно впадає тут дуже в очи се, що черновецький сїльський повіт стоїть на послїднім міс-

ци. Повіт, що лежить навколо головного міста і стоїть з головним містом в живих зносинах, повинен, треба би думати, стояти на самому чолі, а він є посідає! Хто тому винен? Я думаю, що не помиляюся, коли складаю одвічальність за це на дотичного повітового інспектора.

При нараді над сим предметом в адміністраційній комісії подано нам ще докладніші дані. Ми іменно довідалися, що із обов'язаних до шкільної науки дітей, ходять до школи німецьких дітей 94 процентів, а з них 90 проц. добре скласифіковано; волоских дітей 64 проц., а з них 85 проц. добре скласифіковано; а руских дітей лише 55 проц. — а з них 85 проц. одержали добрий успіх. Чи може що иншого ліпше зобразити мачошину дбаєність про Русинів на полі шкільництва, як ці числа?

Порівняйте, мої панове, ще одну табелю, де наведені школи після викладової мови; також з цієї побачите Ви, що Русини, хоч становлять 42 процентів цілого населення а тим самим релятивну більшість в краю, мусять почувати себе покритими. Возьміть іменно 3-, 4-, 5- і 6-класові школи, бо се суть що йно властиві школи, то Русини мають 4 трикласові против 9 волоских, а 3 чотирьокласові против 5 волоских. Против тих 7 руских „народних університетів“ стоять отже 14 таких волоских шкіл. Так є як і тамті удержують ся з краю фонду шкільного, на котрий складаються ся так само Русини як і Волохи. Дуже нерадо чиню се, але мушу все таки при своїй нагоді звернути трохи увагу на національність податкового гроша, а се тому, бо нас звичайно представляють всюди яко бідних пролетарів, котрі для держави є лише тягарем, баластом. Ну, знана Вам річ, що з цілої суми ґрунтового податку 440.500 ар., які платять край з виключенням головного міста Чернівців, самий кіцманський повіт платить 110.000 ар., а черновецький повіт 95.000 ар., значить: ці два повіти самі платять майже половину цілого ґрунтового податку. Обчисліть тепер гарненько від тої суми кравий податок на школи і Ви побачите, що за кіцманський і черновецький гріш розширює ся школи не там, але в Кімполонів, Радівцях і Сучаві. Коли між тим кіцманські школи мусять вдовольняти ся південною наукою в однокласових школах. Ці числа промовляють для мене бодай дуже громогласною мовою! Зрештою, по що так далеко сягати. Сам виділ кравий не признає потреб Русинів на полі шкільництва і вислав, як звістно, лише двох Волохів до кравейої ради шкільної, так як би виділ кравий мав там заступати і берегти лише інтереси самих Волохів.

І при всім сьм позваляють собі ще деякі панове Волохи скажити ся на занедбане, на мачошине трактуване, сьміють, як се пан Пуркан зробив дня 10-го грудня 1895 р. в раді державній, голосити сьвітови во всеуслишаніє такі цілковито неправдиві річі, що буковинська кравва рада шкільна старає ся у волоских або мішаних місцевостях запроваджувати руску викладову мову! Де-ж се стало ся? Прошу хоч один такий випадок навести! але тут в соїмі! Ба, знають се, тоті панове, що коли-б хотіли тут так твердити, що Михальче, Бобівці, Глиниця, Драчинці, Кучурів малий, Рогожешти, Іпотешти волоскі села, то їх просто висьміяно би; знають вони се, що коли-б о повітовім інспекторі Кочинським тут хотіли твердити, що він Русин, то закинено просто брехню; знають, що коли би названо тут сучавський повіт волоским повітом, повіт де мешкає 17.500 Німців і понад 10.000 Русинів, то присилувано би їх докладними даними до мовчання. Але дивна річ особливо се, що при всім тім закидає ся ще иншим особам вухвалість, брутальність! Се нагадує мені поведене певної категорії людей, котрі коли комусь щось „свиенуть“ і їх за те переслідують, самі біжуть немов за влочищем і голосно кричать: ловіть его, ловіть! А се дійсно так є. В чисто рускім селі Іпотештах заведено тепер волоску мову яко обов'язковий предмет а той пан кричить: ловіть Русина! Ой тоті славні Іпотешти! Кілько там процесів те-

пер зачерез те, що підбехтані до крайности рускі люди ніби то доконечно хочуть вчитися по волоски! Аж з самих Чернівців спроваджують адвокатів до Сучави, котрі мають боронити „Волохів“ з Іпотешти против „рускої“ і правительственной напасти. І бідна громада Іпотешти навіть має на се гроші! Чи-ж не грають тут ролі тоті славні „зносини“ з народом, про котрі колись тут сьминав бр. Мустаца, тай ще ними чванити ся, а нам закидає, що ми таких зносин не плекаємо?! Так само в народній школі в Низших Синівцях, Волчинцях, Костештах, Рогожештах є волоска мова обов'язковим предметом науки для руских дітей. І знов кричить він: ловіть Русина! В Іпотештах заряджено се краввою радою шкільною і то після мого пересвідчення цілком против досить ясного припису арт. XIX. основних державних законів, а у всіх инших, що йно наведених школах заведено се безправство без рішення ради шкільної краввою а так собі під рукою. З другої сторони викидає ся руску мову зі школи в Боянах, де она через 20 літ була предметом науки для руских дітей і се також має бути на користь Русинів!

Отсе позваляю собі тут подати до відомости високої шкільної влади і прошу лиху зарадити. Проте-ж мушу все таки сказати, що я з теперішнього стану шкільництва задовольнений. Хоч оно ще виказує не одну хибу, то се самі старі хибі, котрі тепер мусить ся направити і маю повну віру, що наші сьвідомі річі педагогі в сьм вигляді поступати муть дорогою, на яку раз ступили. — Я піддержую зрештою її революційні поставлені комісією. Вкінці заявляю, що не відновляю сьм разом ставлену мною кожного року резолюцію на стабілізацію повітових інспекторів, бо єї похоронено вже в адміністраційній комісії, а я не хочу непотрібно наражати вис. Соїм на страту часу на голосоване. (Оплески.)

(Конець буде).

ПРОМОВА

п. Ол. Барвіньського, виголошена в соїмі дня 5-го лютого 1896 в генеральній дебаті над бюджетом.

(Дальше.)

Всі ті сподівані пільги можуть однак в дійсності дістати ся нашим хліборобам аж в дальшій будучині і не будуть в силі усунути того матеріального недостатку, який в значній часті жене збожжіх селян за море, а з другого боку забезпечити їх так, щоб дальше істнуваніє побут їх в краю були можливі.

Потребу такої помочи признала і комісія еміграційна і узнала, що можна помотти улещенням зарібку людности при роботах публичних, відповідного до місцевих обставин в тих сторонах, де недостаток очевидний єсть головною причиною руху еміграційного. Тут можна би дати людности заробок будовою доріг державних а також кравєвих.

Від 20 літ не збільшила ся сьм доріг державних або т. зв. цисарських гостиниць, а порівняне Галичини з иншими краями в тім вигляді стає певним доказом занедбанія і упослідженія нашого краю. Ціла північна сторона нашого краю не має майже зовсім ніяких гостиниць державних. Особливо-ж дуже занедбані і упосліджені в тім вигляді повіти північно-східні, як Сокальський, Каменецький, Брідецький і ин. — а можу про се говорити з наочного досьвіду особистого, — як раз найбільше заняті рухом еміграційним. Не буду тут забирати дорогого часу, щоб цифрами пояснити се упосліджене нашого краю під виглядом комунікаційним, не буду розводити ся над тим, яке значіне мала би для економічних інтересів краю добре розвинена сьтка гостиниць, для процвітання його продукції і гандлю, для піднесення его добробиту і податкової сили людности, бо се річі загально відомі і признані. Коли отже на чолі державної адміністрації станув муж, що знав докладно сьм відносини нашого краю, то маємо право вимагати і сподівати ся, щоб усунене сего довголітнього занедбанія і упослідження нашого краю поклала собі теперішня адміністрація державна яко головну задачу і не облажала

ся лише до консервації вже існуючих доріг державних і будови доріг військових, а доповнила дотеперішну дуже рідку сьм доріг державних новими. Не менше повинно правительство підпомогти в фондів державних репрезентації повітові в повітах загрожених еміграцією до будови доріг, що мають також значіне державне, отже на таку підмогу вповні заслугоють, а се дороги: 1. Камінка-Туринка, 2. Задвір'я-Новосілки-Камінка, 3. Буск-Холоць, 4. Буск-Топорів, 5. Радехів-Щуровичі, 6. Броди-Заліці, 7. Плуґів-Підкамін, 8. Городище бережанське-Озерна, 9. Кричів-Підліски, 10. Львів-Глиняни, 11. Львів-Щирець, 12. Перемишляни-Поморяни. Призанне підпомогти державної на сьм роботи достарчило би зарібку для найбільше рухом еміграційним занятим повітів і могло би запобігти в значній мірі дальшому розвитку пошести еміграційної. Тому позволю собі предположити В. соїмови резолюцію до В. правительства.

1. Взиває ся ц. к. правительство, щоби в дорожній конституційній перевелю ухвалене додаткового кредиту на сьбвенції для будови доріг в повітах занятим рухом еміграційним;

2. Взиває ся ц. к. правительство, щоби як найскорше взяло під розвагу справу відповідного інтересам держави і краю доповнення сьти доріг державних в Галичині і в тій цілі в дорожній конституційній перевелю ухвалу додаткового кредиту на р. 1896.

Як тяжко пригнітає нужда наше селянство в тих повітах, найліпшим доказом буде письмо, котре я дістав нині з Топорева і котре за дозволом Є. Е. маршалка позволю собі відчитати:

„Читаючи часописи, прийшов я до пересвідчення, що найголовнішу справу соїм забув. Наш повіт один з найбільш, особливо бідні села і містечка на пограничю повіта Камінки струмилової, як н. пр. Топорів, Трійця, Турв з Гутиском, Стольне з Куликами і Бортиками, Станилавчик і ин.

Ґрунти тих громад піскові і низько положені (майже багна), а по трьох роках неврожаю селяни тих громад так збідніли, що вже тепер починають жити ся третім хрином з сирим борщем і капустаю без омасти з картоплями — бо до тих присмаків непотрібно соли а властиво коли нема соли, то можна їх їсти й без неї, — а щож буде дальше, як і того не стане? Кождий господар, котрого у нас зачисляють до можливіших, мусів жита на насіне купити; пшениці у нас зовсім не єють, бо на мокрих ґрунтах не вдає ся — а щож будуть робити бідніші і зовсім бідні на переднівку?

Зарібків жадних нема, хлопа визискують на всі боки, двори платять за денну роботу 12 до 16 кр., дівці 8 до 10 кр., жида за 30 кр. наймають хлопа на цілий день на фірманку — а бідний хлопа з голоду мусить того всего привинмати ся.

Вже тепер починають думати про Бразилію; а неспою зі страху перед голодною смертю і екакуванням податковою певно всего відречуть ся і стануть утікати до Бразилії, а з того лише жида скористають, бо за безцін ґрунти купують. До того торговці збіжжєм обдирають селянина в такий спосіб, що за корець жита, котрий коштує 7 ар. бере по 6 до 9 місяцях 10 до 12 ар. Коли-ж хлопа може виїзати з бід, коли збіжжє, яке ему вродить ся жида заберуть за передплату, і ему знов не остає ся нічого?

Щоби зарадити еміграції і такому здириству та забезпечити селян від нехильної смерті, прошу Вас, яко посла селяньського з повіта брідецького, представити в соїмі сьм сумний стан і вибднати або відповідну запомогу для потребуючих, або безпроцентову позичку на купно збіжжє на засів і передплату і о здержане екакування залеглих і сьгорілих податків до осени 1896 р.

Так само повинен би і виділ кр. в підприємствах дорожніх звернути головну увагу на повіти заняті рухом еміграційним, щоби там людности убогій достарчити роботи і зарібку. Треба і се признати, що людність наша дуже часто не користує ся такою нагодою зарібку, коли се трапляє ся троха подальше від села.

Однак тут іменно розкриває ся широке поле діяльності і для виділів повітових і для властителей дібр і для духовенства, щоби розточили щирю опіку над непорядним часто народом, а така щира опіка і порада причинить ся чимало до усунення недовіря між сими верствами суспільними.

Однак щоби в таких підприємств вийшла дійсна користь для робітників, треба би безпосередно входити в умову з селянами а не з підприємцями-спекулянтами, котрі забирають собі весь зиск з такого підприємства. Моги-б се переводити виділи повітові в порозуміню з верхностями громадскими з виключенням посередників-спекулянтів. Дотеперішній досвід при будовах доріг, при доставі шутру, і т. п. підприємствах поучає, що вся користь з такого підприємства дістає ся до кишені посередника-спекулянта а людність виходить звичайно голіруч.

Окрім будови доріг повинно правительством і виділу кр. звернути увагу на регуляцію рік. іменно у східній частині краю, де в тім вигляді мало що зробило ся, як і взагалі на меліорації, а тим способом можна і роботи приспорити людности і забезпечити та поправити власність земельну.

Однак щоби такі підприємства меліорацийні могли принести дійсну користь, треба, щоби були ведені в добре обдуманім планом, раціонально, і щоби адміністрація не вимагала багато коштів, інакше користь з таких меліораций єсть зовсім ілюзорична. Для прикладу згадаю тут про осушуванє багон спілкою водною в Олеську і регуляцію Стиру. Багато би о тім можна говорити, бо маю о цілій справі докладні інформації і сам наглядно пересвідчив ся я о всім на місці вліті 1895 р. Але мушу числити ся з часом екупо визначеним для нарад соймових і обмежити ся лише на деякі загальні замітки, щоби звернути на сю справу увагу і правительства і виділу кр. Надії, які покладано на користь з осушення багон олеських, не справдили ся, а нині одна громада за другою приналежна до спілки старає ся з неї визволити, як свідчать петиції Ціток і Кут внесені в сій справі до В. сойму. Головна причина сеї прояви лежить в тім, позаяк спершу кошта сего підприємства були обчислені на 40.000 ар. а тепер показує ся, що будуть виносити що найменше в двох стільки. Тим способом конкурентів надмірно обтяжує ся а користь з меліораций обнижає ся задля надмірно високих коштів адміністрації.

Окрім того ціла робота не веде ся раціонально і нанесла великі шкоди і сусіднім громадам як Рожнів, Монатирик, Станиславчик, Гордуляки, а спілку парализує на процес о відшкодованє. Робіт технічних не переведено оглядно перед роботами земними, не регульовано перед тими роботами Стиру, до котрого впадає канал під Рудою, а громаду Руду не втягнуто з невідомих причин до спілки. Була в тій справі в весною 1895 вислана комісія з старостів і хоч старостів виділо оречене некористне для пошкодованих громад, але мусіло признати виразно, що роботи регуляційні не ведуть ся раціонально. Наслідком того в згаданих громадах позаносив Стир поля і сіножати околичні, як се я бачив власними очима, піском і ромушем так, що вони у великій частині стали неужитками. В тій справі єсть в ц. к. намісництві рекурє названих громад против оречення старостів і я позволю собі на те покритиженє сих громад звернути пильну увагу і правительства і виділу кр. і просити, щоби завабили дальшим шкодам на будуче.

(Конець буде.)

Буковинський краєвий сойм.

(8. засіданє з дня 8-го лютого 1896 р.)

На початку засідання відповідь в краєвий президент гр. Гоєс на інтерпеляцію пос. Зотти і тов. в справі непошанованя волоської і рускої мови урядами. (Ми подамо задля браку

місця сю промову гр. Гоєса над шкільними справозданєм пізніше докладно. — Ред.)

Слідувало справозданє фінансової комісії про краєвий бюджет на 1896 р. Звичайні видатки виносять 564.064. ар. 58 кр., а звичайні доходи 34.550 ар.; недобір в сумі 529.515 ар. 58 кр. має ся покрити додатком до краєвого податку від кожного гульдена о 42 кр. більше. Надзвичайні видатки виносять 674.160 ар. 85 кр., а доходи 5000 ар.; недобір в сумі 669.160 ар. покритє ся заощадженням грошем з 1894 і 1895 рр.

В генеральній дебаті забрав слово пос. др. Смалъ-Стоцький і скаржив ся на короткий час, який даний послам для перестудюваня величезного матеріалу і обрад, і просить президию сойму зарадити сему лихови. По. др. Вольчинський згаджує ся на жаданє передбесідника. Коли краєвий президент сказав у відповіді на інтерпеляцію, пос. Зотти, що до него не доходили скарги на зневагу краєвих мов, то бесідник мусить сказати, що увагленє язикового питання є справді конечною потребою, що не можна від людей жадати, аби они кожного разу прибігали зі скаргою до президента. Дальше бесідник скаржить ся, що стенографічні протоколи друкують ся за пізно, що закрито архієпископску друкарню; тепер волоске літературне товариство подало о концесію на волоску друкарню, отже бесідник просить, щоби правительство уділило концесію. Последнього засідання обговорено обширно справу поділу гр. народної школи, а ся справа належить перед церковний конгрес; коли конгрес вже раз зійде ся, то там є властиве поле до обговорюваня тої справи.

Краєвий президент гр. Гоєс відповів, що властиво не вільно отворити дискусію над відповідєю правительства на якусь інтерпеляцію. Але пос. др. Вольчинський зробив се у генеральній бюджетовій дебаті. Правительство буде все уважати на дійсні потреби язикові і буде їх уваглювати. Волоска партія не потребує за сим побивати ся, нехай поодинокі покритижені особи виносять жалоби, то не буде тільки праці, а лихови зарадить ся. Що-до церковного конгресу, то позволю собі звернути увагу на се з яким натиском підношеню вчера, що сойм в сій справі не є компетентний. (Веселість на лівій.) Я можу свою бесіду закінчити словами пос. д-ра Смалъ-Стоцького: Геть з політикою зі школи! (Живі оплески. Пос. Пігуляк кличе: Інотешти!).

По сім прийнятю в спеціальній дебаті всі революції і цілий бюджет без дискусії в другім і третім читаню.

Слідувало справозданє адміністраційної комісії в справі управління платні краєвих урядників. Принято внесенє, щоби виділу краєвий розважив сю справу і поставив слідууючї сесії відповідні внесеня. — Дорогу між Марджиною а Сучавицею зачислено до категорії повітових доріг.

Адміністраційна комісія здавала справу діяльності виділу краєвого в справі закладів і стипендій з нагоди ювілею 50-літнього панованя цісаря. Сойм рішив минувшої сесії на сю ціль видати 50.000 ар., а иньших датків вплинуло 2654 ар., є отже разом 52.654 ар. До сего фонду прилучить ся ще фонд для сліпих в сумі 45.791 ар. і фонд для калік в сумі 7485 ар., значить цілий ювілейний фонд буде виносити 103.276 ар. З сего фонду має ся збудувати заклад для невилічлимих божевільних і виділу краєвий має в сій справі поробити відповідні кроки. По теплій, а патріотизмом проникнутій промові краєвого маршалка, котра кінчила ся трикратним окликом в честь цісаря, рішив сойм одноголосно всі резолюції.

Вкінці слідувало справозданє адміністраційної комісії про діяльність виділу краєвого що-до промислових курсів, піднесеня дрібного промислу і статистичного краєвого бюро; дотичні резолюції ухвалено без дискусії. Слідували ще справозданя про петиції.

Последнє засіданє відбуде ся сьогодні; на порядку деннім стоять між иньшими справоз-

даня адміністраційної комісії в справі вандрівних учителів і про волоскі паралельки при черновецькій гімназії.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 10. лютого 1896. р.

Що кому треба. Між волоскою інтелігенцією ходять від кількох днів вісти про зміни в буковинським правительстві. Оногди знов появила ся в Dziennik-u Polski-м телеграма з Чернівців, що краєвий президент гр. Гоєс має стати президентом Шлеску. Очевидно на тих вістях нема ні трохи правди, але они характеристичні для тих кругів, котрі розносять сі вісти...

Иньші часи. В последнім (8.) числі Gazeti Bucovinei знаходимо одну дуже цікаву новинку під заголовком: Porniri aprige spre rusificare (Наглі кроки до москвиченя). В дословнім перекладі ся новинка так звучить: „Пишуть нам з наддїстрияньского деканату, що всі циркуляри, які розсилає доси протоєрей до парохів, були все писані по волоски. Сего-ж року почали священники нараз діставати циркуляри писані московскою (rusasca) мовою! Ми раді би знати, яка причина сеї наглої зміни? Тому що нам о. протоєрей відомий яко честний чоловік і добрий Волох, то нас се дуже дивує і ми не знаємо, хто спонукав сю зміну кореспонденційної мови поміж священниками. Годї нам вірити, щоби таке припущенє вийшло від всь. консисторії. Ми знаємо, що всь. консисторія наша перенята духом справедливости супроти волоских священників. Чи не повстають сі несподівані зміни в наслідок впливу скритих напрямів, котрі здаєсь інспірують і кермують многими в краю?“ Тільки Gazeta Bucovinei. Ми знаємо, що циркуляри пишуть ся тепер в руським наддїстрияньським деканаті по руски, що відповідає лише справедливости і направляє давнє нічим неоправданє кривдженє рускої мови. Ми не знаємо лише, чи Gazeta Bucovinei нарочно чи може несвідомо називає ту мову rusasca, московскою, а не рускою. Коли се діє ся нарочно, то знов нам чудно, чому они москвофільи вважають своїми приятелями.

На вічу в Коломиї, скликаним радикальною „Народною Волею“, на день 5. с. м. реферували д-р Данилович і Трильовський о зрестормованій програмі радикалів і о проєкті громадських. Віче енергично запротестувало против замаху на автономію громади. На вічу відчитано відозву селян мазурських з тарнобжежского до Русинів, визнауючу до спільного поступованя, прийнято єї оплесками і припущеню виділови „Народної Воли“ відповісти мазурам, а головному зарядови сторонництва радикального склакати віче польсько-руске, як то запроектували мазури.

Електричне освітленє в Чернівцях ще не функціонує, бо правительство заявило, що не може своє зіволєне дати так скоро. Через се звільканє очевидно не міг і театр ужати до своїх представлень електричного освітлення. Все ж таки є надія, що сего тижня вкінці буде дано очікуване електричне світло освітлювати черновецьке болото.

Фотографованє в красках. З Берліна надійшла вість, що др. Ельз з фізикально-технічного заведеня державного в Шарлоттенбурзі винайшов спосіб зниманя фотографій в красках — т. є. в природних красках фотографованих предметів, і то не лише з природи, але і образів мальованих красками. Около тридцять таких фотографій оглядано оногди в берлінськ. м. музею етнографічним.

Фальшиві одногульденівки срібні появили ся у Львові в значній кількості последніми днями. Фальсифікати досить удатно викінчені, але пізнають їх по звуці. Всі доси вилонені штук єуть угорські.

Дрібні вісти. Балі товариств Ватри і Сокола у Львові удали ся дуже добре. — На вчорашніх надзвичайних загальних зборах тов. „Союзу“ в Чернівцях зріє ся дотеперішній голова Н. Желехівський проводу в товаристві; на его місце ви-

браній головою правник Лев Єх, а заступником правник Олександр Кобилянський. — Заг. збори тов. Шкільна Поміч в Коломні відбудуться 15. лютого о год. 6. вечером в комнатах «Родни». — Реколекції духовні для священників всіх трьох руских дієцезій галицьких відбудуться в днях 24. до 27. лютого у Львові в семінарії духовній. Удержане коштує 5зр. Зголошувати ся належить до о. ректора Льва Туркевича. — Другий бал у президента краю гр. Гоєса відбуде ся дня 16. с. м.

Померли в Перемишлі Юліян Добрянський, п. к. судовий ад'юнкт в пенсії, в 47-ім році життя; — о. Григорій Полянський, гр. кат. парох в Нижнім Висоцьку коло Турки, в 88-ім році життя, а 51-ім священства; — о. Михайло Білецький, гр. кат. парох в Сурохіві, ярославського деканату, в 81-ім році життя, а 54-ім священства; — Антоній Витошинський, бувший артист руско-народного театру, в 46-ім році життя; — в Чернівцях Яків Гольденберг, дідич села Доброшівці, в 79-ім році життя.

ТЕЛЕГРАМИ „БУКОВИНИ“.

—о—

з дня 10. лютого 1896 р.

Вельс. Сюди прибув цісар в гостину до архикняжкої пари Франца Сальватора.

Бріндізі. Бувший редактор Kreuz. Ztg. Гаммерштайн від'їхав відси під надзором відділу поліції до Берліна, куда прибуде у вівторок.

Льондон. Президент трансвальський Крігер приїде до Льондону в гостину і обговорить з англійським правительством трансвальську справу.

Царгород. Султан вишле з нагоди переходу кв. Бориса на православ'є до Софії мабуть одного високо поставленого урядника-християнина і свого прибочного ад'юнкта.

ПРАВДА,

вістник політики, науки і письменства
виходить не

З НОВИМ РОКОМ 1896

— раз в тиждень кожної п'ятниці —
в об'ємі одного аркуша.

Ціна в Австрії річно: 4 р., піврічно 2 р.
чвертьрічно 1 р. за границю (зادля значних коштів пересилки) річно 8 рубл., піврічно 4 рубл.

ВИДАНЯ ВАСИЛЯ ЛУКИЧА.

I. ЛІТЕРАТУРНІ ЗБІРНИКИ:

1. **Ватра.** — В Стрию, 1887 р. 215 стор. в 8°. Ціна 1 зр.
2. **Квітка.** — У Львові, 1890 р. 128 стор. в 8°. Ціна 30 кр.
3. **Рідний зільник.** — У Львові 1891 р. 136 стор. в 8°. Ціна 30 кр.
4. **Левада.** — У Львові, 1892 р. 103 стор. в 8°. Ціна 25 кр.
5. **Рідна стріха.** — У Львові, 1894 р. 120 стор. в 8°. Ціна 25 кр.

II. ЗБОРОВІ ТВОРИ:

6. **Твори Василя Чайченка.** — (Оповідання) — У Львові, 1892 р. 207 стор. в мал. 8°. Ціна 80 кр.
7. **Твори Василя Чайченка** Том II. (Соняшний промінь). — У Львові, 1892 р. 174 стор. в мал. 8°. Ціна 60 кр.
8. **Твори Василя Чайченка** Том III. (На розп'ятті) — У Львові, 1892 р. 210 стор. мал. 8°. Ціна 80 кр.

III. ПОВІСТІ, РОМАНИ, ХРОНІКИ І ОПОВІДАННЯ.

10. **Навіжена,** пов. Нечуя-Левицького. — У Львові, 1891 р. 84 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.
11. **Поміж ворогами,** пов. Нечуя-Левицького. — У Львові, 1893 р. 180 стор. мал. 8°. Ціна 40 кр.
12. **За громаду,** хрон. К. Т. Подоленка — У Львові, 1892 р. 94 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.
13. **Художник,** пов. Т. Шевченка переклад Ол. Кониського. — У Львові, 1894 р. 101 стор. мал. 8°.
14. **Між народ,** пов. М. Школиченка. — У Львові 1894 р. 92 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.
15. **Хо,** казка Михайла Коцюбинського — У Львові, 1894 р. 34 стор. 8°.
16. **Облога Буши,** пов. Мих. Старицького. — У Львові, 1894 р. (кінчить ся друкувати).
7. **Грішники,** роман-хроніка Олек. Кониського. — У Львові, 1895 р. 192 стор. мал. 8°. Ціна 50 кр.
18. **Пани й люди,** повість Володимира Левенка. — У Львові, 1893 р. 168 стор. мал. 8°. Ціна 80 кр.

IV. ДРАМИ.

19. **Лимерівна,** в 5 діях Панаса Мирного — У Львові, 1892 р. 67 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.
20. **Титарівна,** в 5 діях Марка Кропивницького. — У Львові, 1892 р. 63 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.
21. **В темряві,** в 5 діях Мих. Старицького — У Львові, 1893 р. 91 стор. мал. 8°. Ціна 20 кр.

V. ПІДРУЧНИКИ І ТВОРИ ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВІ.

2. **Руский правотар домовий.** Том. I. [Закон цивільний]. — У Львові. 1885 р. XVI і 432 стор. вел. 8°. Ціна 2 зр. 50 кр.
23. **Угорська Русь,** її розвій і теперішній стан. — у Львові, 1887 р. 30 стор. вел. 8°. Ціна 15 кр.
24. **Юрій Коссован,** проба критичного розбору автобіогр. его повістей і життєписи нап. Олек. Колесса. — У Львові. 1893 р. 99 стор. мал. 8°. Ціна 30 кр.
9. **Твори Карпенка-Карого.** (Мартин Боруля. Сто тисяч. Безталанна. Що було, те мохом поросло. Чабан). — У Львові, 1895 р. (кінчать ся друкувати).
Всі повисші твори можна набути в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, ул. академічна ч. 8 і в Книгарні Славгородській.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з антики Ріхтера в Празі,
загально признаний знаменитий усмирю-
ючий лік на втиранє: по ціні 40 кр., 70
кр. і 1 зр.; можна купити у всіх апіках.
Просимо жадати сей загально улюблений
домашний лік просто під назвою

Ріхтера Liniment з котвицею
і приймати з осторожністю лише флаш-
ки зі знаним значком охоронним „Котвиця“,
бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера
під золотим львом у Празі.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові,

улиця Валова ч. 11,

засноване на підставі концесії ц.
к. міністерства справ внутрішніх
з дня 9. грудня 1891 р. ч. 22751,
розпочало свою діяльність дня 15.
н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкідливого впливу найприступніших усиль і по числу можливо найнижшій премії.

Всякі шкоди ліквідують ся і ви-
плачують ся сейчас по пожарі.

Зголошеня о уділені агенції в місцевостях, де нема агенції „Дністра“, приймають ся.

Б У К О В И Н А

з новим 1896 роком почала виходити **ЩОДНЯ** крім неділь і св'ят. Доси, як звістно, появляла ся наша часопись чотири рази в тиждень з недільним додатком; тепер **БЕЗ ПІДВИСШЕННЯ ПЕРЕДПЛАТИ**, будуть наші передплатники діставати „Б У К О В И Н У“ **ЩОДНЯ**.

Передплата на „БУКОВИНУ“ в 1896 році виносить на цілий рік **10 зр.**, на пів року **5 зр.**, на чверть року **2 зр.**, **50 кр.**, місячно **1 зр.**

Крім того без ніякої доплати одержать наші читателі в протягу 1896 року **яко премію ТВОРИ Ю. ФЕДЬКОВИЧА**,

з котрих перший том станемо зараз друкувати, скоро тільки урядимо власну друкарню, що наступить в лютім 1896 року.

